

Tankar kyrka 270 år

Fiskare byggde egen kyrka

På ön finns varje sommar får som hjälper till med vårdandet av landskapet. De har också hittat kyrkstigen. En av de äldre på ön kommer ihåg hur han som liten pojke var med och bar de gamla till kyrkan då stigen var så oländig. Sedan flera år tillbaka är Tankar anpassad för rörelsehindrade.

Fyrön Tankar har haft kyrka långt innan nuvarande fyren byggdes. Innan nuvarande fyren byggdes 1889 fanns det en enkel fyrbåk som fiskarna hade låtit bygga på öns högsta ställe och bredvid den låg kyrkan som också byggdes av fiskarna någon gång på 1700-talet.

De äldsta årtal man hittat är från 1754. Kyrkan flyttades till sin nuvarande plats mitt på ön när planerna på fyrbygget i stål framskred.

Den tiden var Tankar en del av Sverige och dess östligare delar och byggtekniskt kan man notera liknande kyrkbyggen på utskärsöarna på andra sidan Bottenvi-

ken. Tankar kyrka är bara dryga 8 meter lång och drygt 6 meter bred och väldigt enkel och avskalad – påminner om ett båthusbygge från äldre dagar. Tankar är ett gammalt fiskeläge med anor från 1500- och 1600-talen. Fiskarna som byggde kyrkan fick också ofta själva stå för den andliga delen genom att någon läskunnig läste något från Carl Gustaf Ekmanssons postilla.

I början av 1700-talet uppmanades prästerna under en prostvisitation att åka ut till fiskarön för att hålla gudstjänst under den tid då strömmingsfisket pågick. Här fanns drygt 50 hamnägare. Det verkade dock som om prästerna inte lydde befallningen eftersom man 1727 uppmanade fiskare på Tankar och även fiskare från andra fiskelägen att besöka moderkyrkans gudstjänster. Efter att ha fiskat sex dagar i veckan och rott/seglat fångsten i land så var det inte så motiverande att den sjunde dagen igen ta sig i land. Då fiskarna byggt sin kyrka förordnades sockenadjunkten att tillbringa några veckor på ön. Han fick sin lön in

natura; 10–12 halvtunnor strömming och fungerade också som hamnfogde – en slags ordningsman på ön.

Gamla tavlor

Det finns en hamnordning från 1726 bland kyrkans många intressanta gamla tavlor.

Hamnordningen från 1726 finns inramad som tavla i kyrkan. Tavlorna har donerats under alla dessa år – den äldsta tavlan som donerats till kyrkan är äldre än själva kyrkan och av den finns bara en kopia eftersom originalet är i Karleby sockenkyrka. Framme i koret finns troligen en av Johan Backmans målningar; världens härskare, döden och djävulen försöker snärja en rättfärdig man som griper om Kristi kors. Målningen är från 1764. Barnen tycker än i dag att en del av tavlorna är skrämmande. Någon (enligt sägen någon av tankarbarnen för länge sedan) har försökt sudda bort skelettets huvud från en av målningarna.

Den nyaste donationen torde vara Vainio Åsviks tavla från 1984 med Jesus

Predikanten Anders Björkskog på hemväg från Tankar med fru Emelie till vänster och fiskaren Elis Ahlö vid rodet. Foto: Bosund jakt- fiske- och båtmuseum.

Den här tavlan är troligen målad av kyrkomålare Johan Backman. Det sägs att det fanns barn som tyckte att tavlan var så skrämmande att de gick in i kyrkan underifrån och suddade ut de hemska minerna och ögonen.

på korset, gjord för Tankar kyrka med en ram av virke som flutit i land på Tankar.

Genom sjöfarten och nu senare turismen är Tankar en internationell ö och bland tavlorna finns italienska, ryska, spanska och franska inslag. Sjömän har hämtat hem tavlorna som sedan donerats till kyrkan. Kollektthåv med klocka, ett votivskepp och silverljusstakar som lotshustrurna donerade till kyrkan 1957 hör också till inventarierna. Dessvärre hittades den ena svårt ärgade ljusstaken i två delar inför sommarens jubileum för drygt en månad sedan så ljusstakarna togs i land för eventuell reparation.

Själva firandet av kyrkan förlades till årets Tankarstämma som hölls sista helgen i juli. Kyrkan – 270 år var temat för årets stämma. Per Stenberg berättade under stämman en del om kyrkans långa historia. Själva stämman inleds enligt tradition med andakt i kyrkan. Här medverkade också kyrkoherde Niklas Wallis, numera tankarbo medan lotsdottern Charlotta Kerbs från Lepplax och Roser Gabriel från Katalonien stod för sång, musikinslag och psalmackompanjemang.

Verksamheten i kyrkan har under de olika århundraden ändrat karaktär och formats av dem som bott på ön. Det var fiskare som höll Tankarstämma, uppgjorde hamnordningen och bland dem utsågs också hamnfogden. Många fiskelag kom från Bosund och Larsmo. Under första medlet av 1900-talet var det ofta någon laestadianpredikant som kom för att hålla sammankomst i kyrkan. Då kyrkan övertogs av Karleby svenska församling var det många år Öja sångkör och Öja Hornorkester som medverkade vid sommargudstjänsten.

Stadsdirektör Esko Lankila återupptog traditionen med stämma och hamn-

fogde 1982 i lite ny tappning. Mera som en sommarfest öppen för både stugägare och gäster. Hamnordningen förnyades och det finns ett öråd där också samfälligheten har en representant. Jonne Sandberg har varit hamnfogde sedan 2013 och återvaldes i år till att leda örådet. Örådet sammanträder under vintern. Andakterna har varit tvåspråkiga sedan 1980-talet.

Dop, vigslar, retreatar

Tvåspråkigheten har nog också funnits med tidigare för i predikstolen har A.W. Bergman skrivit att han 29.8.1867 predikade på båda språken utan koncept och W. Wegelius höll också 1872 i augusti bön på båda språken.

Kyrkan används då och då för vigslar och någon gång även för dop. 28 juli i år, då Tankarstämman firades, var kyrkan bokad för dop efter stämmans inledningsandakt.

Flitigast är kyrkan i användning vid de årligen återkommande vår- och höstretreaterna. Samarbetet med Kyrkans Ungdom har pågått nästan lika länge som retreaterna ordnats. De två första retreaterna i början av 2000-talet ordnades från Snoan med Åsa Westerlund och Elsa Tenhonen och efter en längre paus återupptogs retreatverksamheten 2014.

I år är det 10 år sedan den regelbundna retreatverksamheten inleddes. Ofta har biskop emeritus Erik Vikström lett vårretreaterna på Tankar. Retreaterna ordnas av Karleby svenska församling och/eller Kronoby församling i samarbete med Kyrkans Ungdom. Retreatledare i våras var kaplan Ville Kavilo från Kronoby församling och han kommer att leda också höstretreaten i september. Kyrkan är huvudmötesplatsen men vägledningar och bibelmeditationer hålls också i torn-

rummet i den tidigare lotsstationen.

Ett flertal konsertserier har ordnats i kyrkan. I år hölls en kyrkokonsert i samarbete med Vasa Baroque med Kajsa Dahlbäck och Eero Palviainen första augusti. Öborna själva har möjlighet att ordna spontana musikstunder med musik, bön och sång.

Kyrkan har en enkel klocka ovanför huvudingången. Genom önskemål från seglare infördes denna sommar helgmålsringning varje lördag kl 18. Samtidigt kan man också ringa för tankarbor som dörr; bland annat ringdes det i juni för en lotsällderman som länge var lots på Tankar samt för den sista egentliga tankarfiskaren. Stugan där han växte upp står kvar.

Genom den ökade turismen och båtutturen ut till Tankar med MS Jenny är det många grupper från olika håll i landet som själva ordnar andakts- och musikstunder i kyrkan i samband med sina besök.

För många av öborna känns det bra att det finns en kyrka på ön. Den är dessutom öppen och tillgänglig nästan dygnet runt och alla dagar i veckan. Själva naturen runtom är också som en stor kyrka men ibland när vinden viner i knutarna kan man gå in i kyrkobyggnaden i lä och reflektera och be

"Toge jag morgonrodnadens vingar, gjorde jag mig en boning ytterst i havet, så skulle också där din hand leda mig och din högra hand fatta mig." (Psaltaren 139:9)

Källor:

Erla Hovilainen Ro, ro till fiskeskär
Birger Råbb: Tankar kyrka – se www.protankar.fi

TEXT OCH FOTO: KRISTINA KLINGENBERG